

Els tres porquets

Papers por a Pensar

Bloc I. Assertivitat, passivitat i agressivitat

Bloc II. La mediació de conflictes

La pau és aproximar-se a la felicitat sense arrabassar-la.

La pau no és l'absència de problemes, ni solament la superació d'aquests. És la capacitat de trobar-hi la solució sense fer mal, és aprendre a conviure amb la diferència i col·laborar. No es tracta d'establir qui té la raó, sinó ajudar les persones a viure amb la diversitat de percepcions.

La pau és un art que requereix talent, bones intencions i aprenentatge.

Bloc I. Assertivitat, passivitat i agressivitat

- 1. Com definiries una conducta assertiva, passiva i agressiva? Intenta fer-ho amb les teues paraules.**

2. Completa ara la teua explicació amb la informació del text:

Ser **assertiu/va** significa dir el que penses, sents, vols o opines sense perjudicar el dret dels/les altres a ser tractats amb respecte, de manera franca, honesta i no amenaçadora, respectant els seus drets personals.

La conducta assertiva és sincera, directa, expressiva. En general els/les altres sentiran respecte i valoració per nosaltres quan ens comportem així.

Un comportament assertiu serà aquell que aferme les qualitats personals (autoestima), que defensi els propis drets personals i els de les altres persones (defensa personal i social) i que no siga agressiu ni amb un mateix (autocàstig) ni amb els altres (agressivitat).

Ser **agressiu/va** significa dir el que penses, sents, vols o opines sense respectar el dret dels/les altres a ser tractats amb respecte.

La conducta agressiva és emocionalment sincera, directa i expressiva, però la persona es valora a ella mateixa a costa dels/les altres. Ens podem sentir superiors, despectius en aquell moment i possiblement culpables després. Els/les altres poden sentir-se ferits/es i humiliats/es i tindre ganes de venjar-se.

La conducta **passiva** és poc sincera i indirecta. La persona es nega a ella mateixa, s'inhibeix. No expressa sincerament els seus sentiments i sacrifica els seus drets personals esperant que l'altre també ho faça (però sense dir-ho), o per por a una confrontació (i perdre així l'aprovació dels altres)... En realitat és tracta de la por a arriscar-se a les conseqüències perquè no es creu en els propis drets personals, perquè no se sap com manifestar-los, perquè es pensa que els drets dels/les altres són més importants que els propis...

3. Pots posar exemples de la vida real en què la gent s'haja comportat de manera agressiva, passiva i assertiva?

4. Com ens sentim quan actuem de manera assertiva, agressiva i passiva? I com ens sentim després d'haver actuat així? Com se senten Passiu, Agressiu i Assertiu en el conte?

5. Com se senten els del nostre voltant quan actuem de manera passiva, agressiva o assertiva? Com se sent la mare davant de la conducta dels fills? I els germans entre ells?

6. Situa en la graella els sentiments següents:

Superior, pena, disgust, irritació, ganes de venjança, ansietat, ràbia, ira, satisfacció, enuig, sentir-se ferit, respecte, egoisme, sinceritat, resolució, humiliat, sincer, directe, expressiu, covardia, susceptibilitat, impotència, poder, tensió, agressivitat, culpa, inhibició, responsabilitat, decepció...

Agressivitat	Assertivitat	Passivitat

7. Les conductes no verbals també acompanyen els tres estils personals. Situa-les a la graella anterior (si se te n'acudeixen altres, posa-les també):

Cap alt i orientat cap a l'interlocutor/a, invasió de l'espai corporal de l'altre/a, to de veu baix i blanet, expressió clara, veu estrident, postura corporal relaxada, es retorcen les mans, situar-se en un segon plànol, respostes ràpides, contacte ocular evasiu, sarcasme, contacte ocular ferm, amagar-se darrere d'un altre, mirada desafiant, expressió facial variada, parla fluïda, mostres d'afecte, múscles encongits i encorbats, gestos nerviosos, gestos paternalistes, assenyalar amb el dit, to acusador i condemnatori.

8. Busca en l'obra de teatre exemples d'expressions, gestos i actituds que mostren que els tres porquets es comporten d'acord amb l'estil que indica el seu nom.

9. A Assertiu se li acudeixen solucions que ni Passiu ni Agressiu han pensat [Pensament alternatiu]. Per què creus que passa això?

10. Com podem ajudar Agressiu perquè defense els seus interessos de manera eficaç (útil, aconseguim els objectius o part d'ells) i justa (sense lesionar els drets de ningú)? Imagina't l'escena en què Agressiu descobreix que a la bossa hi ha pedres i no diners. Redacta el que podria dir si sabera respondre de manera assertiva (el text et pot ajudar):

Expressió assertiva de les emocions i dels desitjos

1. Definir clarament **què passa**, el que l'altre ha fet o està fent que no ens agrada.
2. Explicitar la nostra reacció emocional en termes el més objectivables possibles.
Com em sent?
3. **Exposar la raó** o la causa dels nostres sentiments o reaccions.
4. Enunciar la **conducta que hauríem preferit de l'altra persona**.

Ex. a. (1) Quan deixes la roba a terra (2) em sent malament (3) perquè és més treball per a mi i tinc la impressió que no t'importa que jo haja de fer més feina. (4) Preferiria que la tires a llavar o que la guardares al teu armari si està neta.

Ex. b. Sempre ho deixes tot tirat per terra!, em tens farta!, ets un porc sense consideració!

(González de Rivera, 2002)

- 11. Ara imagina't l'escena en què Agressiu tira a terra a Passiu i li furta els diners. Com actua Passiu? Ho fa de manera eficaç i justa (no lesiona els drets propis o dels altres)? Escribe el que podria dir si expressara de manera assertiva els seus sentiments i desitjos.**

- 12. I el llop? Creus que li interessa més menjar-se els tres porquets que negociar? Què guanya i què perd en un cas i en l'altre [Pensament conseqüencial]?**

- 13. Creus que la mediació podria ajudar els protagonistes del relat a solucionar els seus problemes? De quina manera? Com els convenceries perquè hi anaren?**

Bloc II. La mediació de conflictes

14. Llegeix les tres frases que encapçalen aquestos Papers per a Pensar i comenta-les.

15. Llegeix el text

Els conflictes són com un iceberg. I ha una part visible, per damunt de l'aigua, i una altra part, molt més rica i diversa, per sota. Si ens acostem amb poca atenció o amb poques ganes, només veurem el que hi ha damunt de l'aigua, els **elements materials**; però un bon mediador s'ha de capbussar en les aigües de les emocions i veure que s'hi amaga, els **elements immaterials** del conflicte.

16. Centrem-nos ara en Agressiu. Com actua amb els germans? Per què els furta els diners? Que hi ha en les seues aigües emocionals?

I com actua amb el llop? Què hi ha sota l'aigua?

La seua manera d'actuar amb els germans i amb el llop el fa sentir-se bé? Per què? Aconsegueix els seus objectius emocionals i materials?

Què necessitaria en realitat per a sentir-se bé?

17. Imaginem-nos ara que estem en una mediació i que ens adrecem al llop perquè sigu ell mateix qui es capbusse en les seues aigües i sàpiga què vol realment. Escriu preguntes¹ que podríem fer-li (sense donar-li cap lliçó ni situar-nos en la posició de superioritat del que en sap més):

18. Ara tornem a Agressiu. Entre ell i els germans hi ha hagut malentesos, és a dir, maneres diferents de veure una mateixa situació per falta d'informació. Agressiu creu que els germans l'han enganyat i els altres només veuen una conducta agressiva per part del germà que no entenen. Escriu preguntes elitives que els ajuden a entendre què ha passat realment i a posar-se en el lloc de l'altre (empatia).

Per ex.

A Agressiu: I què et va fer pensar que van ser els teus germans els que posaren les pedres a la bossa per enganyar-te?

A Passiu: I com creus que es va sentir Agressiu quan va trobar pedres en lloc de diners?

¹ Sergi Farré anomena a aquestes preguntes: **preguntes elitives**

19. Repassem ara algunes estratègies que hem d'utilitzar en la mediació (acabem de treballar amb les dues primeres) :

Estratègies per a la mediació

- a. Crear una atmosfera que fomenti l'**empatia**
- b. Clarificar percepcions, **aclarir malentesos**, exposar les divergències perceptives.
- c. Fomentar el llenguatge de la **responsabilitat**, no el de la culpa.
- d. **Projectar-se en el futur**, aprenent del passat.
- e. **Humanitzar** l'altra persona.
- f. Fomentar els **elements connectors** entre les parts: el *nosaltres...*

(Sergi Farré)

Imaginem ara que estem mediant entre Passiu (que ha donat la clau de la casa al llop) i Assertiu. De què serveix que Passiu se senta culpable (i no faci res) i no responsable (assumeix que ha obrat malament i actua per a fer-ho millor)? Com portaríem la mediació per aconseguir que Passiu isquera de la seua posició de víctima i es responsabilitzara del que ha fet i mirar cap al futur?

20. En el conte tradicional, el llop és un personatge dolent que es vol menjar els pobres porquets. Ací, en la nostra història, l'hem humanitzat. Com s'aconsegueix a l'obra convertir el llop en una persona fal·lible, –com ho som totes–, però amb drets personals que s'han de respectar?

I en una mediació de veritat, com podem aconseguir humanitzar les persones en conflicte perquè l'una i l'altra se senten enteses i respectades?

- 21. Una altra de les estratègies que ha de tenir una persona mediadora és buscar els elements connectors entre les parts, aquells objectius en comú que podem servir per arribar a un acord, malgrat les diferències. Quins elements en comú tenen el llop i els tres porquets?**

Recorda que en la mediació no es tracta d'aconseguir que les dues parts estiguen d'acord en tot, sinó que puguen arribar a acords satisfactoris per a les dues parts on es cobresquen, no solament els objectius que estan damunt de l'aigua, sinó també els que estan per baix i que costen més de manifestar-se.

- 22. També és molt útil ajudar les persones en conflicte a pensar en el futur (comunicació proactiva). Les conductes dels tres porquets i del llop, són eficaces i útils també per al futur, o només ho són per al present immediat? La solució que proposa Assertiu pensa en el futur?**

- 23. Quines dificultats trobem en una mediació real per a pensar en el futur i fer possibles acords duradors? Per què ens costa tant fer el seguiment de les mediacions?**

24. En el conte dels tres porquets, la pressió dels caçadors i de la invasió urbanística és un exemple de violència estructural. Com creus que afecta a les vides i als conflictes dels nostres protagonistes? És important tindre-ho en compte en la mediació? De quina manera?

25. Els tres porquets i el llop es veuen també immersits en una violència cultural (conjunt de principis i valors que justifiquen la violència contra determinats grups de persones, per exemple el sexisme o el racisme; aquesta porta implícits prejudicis, idees generalitzadores sobre les persones que suposen una violència encoberta i una pressió sobre elles difícil de detectar perquè està molt naturalitzada). Com són els porquets en els contes tradicionals? I els llops? És fàcil eixir d'aquesta imatge comportant-se d'una altra manera? Afecta aquesta pressió al conflicte entre els personatges? De quina manera? Com s'ha de considerar a la mediació?

26. Una vegada vistes totes les estratègies, intentarem fer una anàlisi clarificadora del conflicte. Haurem de tindre en compte:

Anàlisi

- La dimensió del conflicte. Persones o grups a les quals afecta.
- Elements materials i no materials del conflicte.
- Història del conflicte (és puntual, ve de llarg...)
- Intensitat del conflicte (n'hi ha violència? Només tensió...?)
- Existeix violència estructural o cultural?

Feu dues mediacions:

- **Entre Agressiu i els germans**
- **Entre el llop i els tres porquets**
- **Entre el llop i Agressiu**